

Egemberdi Ermatov

(1951)

Şair Egemberdi Ermatov 10 Temmuz 1951 yılında Oş bölgesinin Kadamcay ilçesine bağlı Pum köyünde doğdu. 1967 yılında sekiz yıllık yatılı okulu, 1970 yılında Oş'taki Pedagoji okulunu, 1979 yılında ise Moskova'daki M. Gorki adlı Edebiyat enstitüsünü bitirdi. 1970-72 yılları arasında askerliğini yaptı. İlk şiirleri 1970 yılında yayınlandı. Şairin "Ak dil", "Şehir ve dağlı", "Ömür izleri", "Toynağın şarkısı", "Desenli taş" adlı şiir kitapları yayınlandı.

Şair ayrıca dramaturg olarak da tanınır. "Ak Satkın ile Kulmurza", "Toynağın şarkısı", "Yıkılan oturur" adlı dramları sahnelenmiştir. Ayrıca Nizami'nin gazellerini de çevirmiştir. 1984 yılında Kırgız Yazarlar Birliğine üye olmuştur. Eserleri;

Ak dil. Şiirler ve manzume. F. Mektep, 1979.

Şehir ve dağlı. Şiirler, manzumeler. F. Kırgızistan, 1983.

Ömür izleri. Şiir kitabı. F. Mektep, 1984.

Şiirler

BÜRKÜT

Askalardın arasında uyalap,
Boroon, şamal, kuyundardı togotpoy
Erkin sızat padişası biyiktin,
Katarına başka kuştu colotpoy.

Alla - taala kuduretin çektebey
Kün menen cer arasında şaňsıdıñ.
Bir eneden törölgönbü kök menen,
Ölböy tirüü uçup kalgan tamçıtı?

Şukşurulgan kanattarın tabiat
Calañ gana ergüü üçün bergenbi?
Cazıp - tayıp bilbese eken tordogu
Uyalaşın, münüşkördü, mergendi...

Kolgo tüşsö kanat - kuyruk kesilip,
Zım tor bolot tañdan keçke körgönü.
Tırmaktarı temir çarpıp çeşilip,
Unutulat kök asmanı, tünöğü.

Şaňşıp barat öz aymağın kaytarıp,
Küülöğönü ne degen bir keremet!
Düynö anın kareginde çaypalıp,
Düynö - suluu, düynö -taza, keñireek.

... Menin tentek, çaş cürögüm kanattuu,
kök asmanga bürküt simal talpınat.
Kaydan algan uşunçalık tırmaktı?!
Çekem terdep, basat boydu kaltırak...

MANAS ATANIN KÜMBÖZÜ

Nasip buyrup, basıp cürgön coldorum,
Alıp keldi kümbözünö Manastın.
Uluu köçtü emne ekenin oylydum,
Mezgil menen, tagdır menen talaştım.

Taptım tunuk başatımdı mañızdı
Şıñgır etip ağıp catkan tereñde.
Anın şarı cürökkö ot tamızdı,
Kanatı çok pende bekem, men emne?!

Uşul cerde dooron sürgön ruhum,
Dubaldardan kupuya ün ugulat.
Kırka toolor, akkan dayra, uçkan kum
Manas atam canı bolup tuyulat.

KARTAL

Dağların arasında yuva yapar,
Boran, rüzgar, fırtınalarına aldırılmaz.
Hürce uçar padişahın zirvelerin,
Safına başka kuşları yaklaştırmaz.

Tanrı kudretini sınırlandırmadan,
Gökyüzü ile toprağın arasında dolaştın.
Aynı anadan olmuş gibi gök ile,
Ölmeyip diri kalan damla mı?

Atılan kanatların tabiat
Sadece uçmak için mi verdi?
Çözemez bilemez ağdaki,
Aynı yuvadan olanı, terbiyeciyi, avcıcıyı...

Ele geçerse kanadı kuyruğu kesilir,
Tel kafes olur tandan geceye kadar gördüğü.
Tırnakları demiri çarpıp eşilir,
Unutulur gökyüzü, tüneği.

Acele eder kendi bölgesini koruyup,
Hızı nasıl bir keramet!
Dünya onun gözbebeğinde çiğnenir,
Dünya güzel, dünya temiz, genişçe.

...Benim şaşkın, genç yüreğim kanatlı,
Gökyüzüne kartal gibi çırpınır.
Nerden almış bu kadar tırnağı?!
Alın terler, bedenimi bir titreme basar..

MANAS ATANIN MEZARI

Nasip etti, dolaştığım yollarım,
Alıp geldi mezarına Manasın.
Ulu göçün ne olduğunu düşündüm,
Zaman ile, kader ile tartıştım.

Buldum berrak kaynağımı özümü,
Şırıldayarak akan derinliğe.
Onun akıntısı yüreğe ateş yaktı,
Kanadı yok kul muyum, ben niye?

Burada devran sürdü ruhum,
Duvarlardan esrarlı sesler duyulur.
Sıra dağlar, akan derya, uçan kum,
Manas atamın canı olup duyulur.

Çaını asmanga uyulgugan doorlor
Uyup kalgan sıyaktanat bu cerde.
Çeksizdikke karap turam boolgop,
Baylanışıp büt can - düynöm teñirge.

Köktü közcöp duuldagan daraktar
Ne cönündö ayan kılat, neni ırdayt?
Manas ata senin piriñ turganda
Kırgız degen uluu darak cıgilbayt...

* * *

Düynö senden korkuu degen mende cok,
Sen cön gana tataaldanıp barasıñ,
Kıynalasıñ tuş taraptan col torop,
Öçöştürüp özüñö adam balasın.

Cez tırmaktın kebetesi kiyseñ da,
Ulusañ da aç karışkır sıyaktuu,
Uuga çıgıp küñdö toruñ caysañ da
Kesalbasıñ mendegi alp kanattı.

Can oorusun - teñ salmaktuu turmuş dep,
Slamın dep azap menen kaygıga,
Beker menin aymagımdan cem izdep,
Arañ cürgön ömürüñdön ayrılba?

Cer ogunday karmap turam özüñdü,
Bar uçuguñ mancalarga baylangan.
Men silkinsem - mömölörüñ tögülüp,
Buyruk bersem - aylanasıñmayramga.

Düynö senden korkuu degen mende cok,
Kayra özüñ korkup çaşa bücüröp.
Men ölbüymün! Anda barkıñ cogolot,
Ay - aalamdın baylanışı üzülöt...

ATÇAN CURT

Aalamdın bir burçunan bir burçuna,
Kıpkızıl meteorittey uçup ötüp,
Efir bolup kaniñar ketti beken
Tambastan boz talaaga kızıl çekit.

Kün içip suu orduna ısık çöldün, ay
Ay içip, cıldız içip kuduktağı,
Attan tüşpöy kökkö uçup kettiñerbi,
Kötöralbay cerdegi azaptardı?
Katılıp kayda catat capayı ünüñ
Çağılganda, şamalda, dayradabı?
Kaydan tabam sargarıp küngö küygön
Kum menen çañ aralaş ırıñardı?

Otrarda Çingiskandın atı epsep
Cürögüñdü maydalap taştadıbı?
Kokustan tagdırıñdı bilgen bolso
Taş bolup katıp kalmak Al-Farabi.

Aalamdın bir burçunan bir burçuna
Kıpkızıl meteorittey uçup ötüp,
Kıpçaktar kayda kettiñ, aloolonup
Bir küyüp, bizdin uluu cerdi bezip?..

Tozu gökyüzünde dolaşan devirler,
Yığılmış gibi görünüyor buraya.
Sonsuzluğa bakıyorum tereddütle,
Bağlanır bütün dünyam tanrıya.

Göğe doğru yükselen ağaçlar
Ne hakkında telkin eder, neyi söyler?
Manas ata senin piriñ varken
Kırgız denen ulu ağaç yıkılmaz...

* * *

Dünya senden korkmak gibi bir şey bende yok,
Sen sadece gittikçe zorlaşıyorsun.
Zorlanırsın her taraftan yol kesip,
Düşman ediyorsun kendine insanoğlunu.

Cadının kılığına girsene de,
Ulusan da aç kurt gibi,
Duyup her gün ağını atsan da
Kesemezsin bendeki alp kanadı.

Can ağrısını eşit ağırlıklı hayat diye,
Salarım diye azap ile kaygıya,
Boşuna benim bölgemden yem arayıp,
Güçsüze dolaşan ömründen ayrılma.

Yer oku gibi tutuyorum seni,
Bütün uçların parmaklarıma bağlı.
Ben silkinirsem meyvelerin dökülüp,
Buyurursam dönersin bir bayrama.

Dünya senden korkmak diye bir şey bende yok,
Aksine sen korkarak yaşa.
Ben ölmem! O zaman değerim kalmaz,
Ay alemin bağlantısı kesilir...

ATLI YURT

Alemin bir ucundan öbür ucuna,
Kıpkızıl meteor gibi uçarak gidip,
Kanınız yoksa eter mi oldu
Damlamıyor bozkıra kızıl nokta.

Güneşi içer su yerine sıcak çölden ay,
Ay içer, yıldız içer kuyudaki,
Attan inmeden göğe mi uçup gittiniz,
Kaldıramayıp yerdeki çileleri.
Saklanıp nerde yatar vahşi ses,
Şimşekte, rüzgarda, deryada mı?
Nerden bulurum sararıp güneşte yanan,
Kum ve toz karışmış şarkınızı?

Otrarda Cengizhan'ın atı çiğneyip
Yüreğini un ufak mı etti?
Eğer kaderini bilseydi,
Taş biri katlaşırdı El - Farabi.

Alemin bir ucundan öbür ucuna,
Kıpkızıl meteor gibi uçarak gidip,
Kıpçaklar nereye gitti, alevlenip
Bir kez yanıp, bizim yüce yerden bezip?...

COLBORS

Ontoo çıgıp cürögünön kapıstan
Irgıp turdu, közdörünö t oldu kan.
Tuş taraptan bolk etpegen temir tor
Toktoy ötöt sogup turgan tamırdan.
Açıştırat, sayat anı bir sezim,
Temir menen çıgat teñsiz küröşkö.
Boygo sıybas küçün çektep akırı
Catat barıp burçtağı ala künöskö.
Baldar aga nan ırgıtat alıstan,
Taş ırgıtat körüü üçün oyunun.
Külkü koştıp "colbors biyin" baştayt al,
Baştayt bütpös temirlerge boy urup...
Çeñgeline basıp turup ömürün,
Tıtkısı bar tabılğan bir olcodoy.
Keede ümüttüü kulak türöt, köz açat,
Ölüm kele catabı dep çoñ coldo...

TÖÖLÖRDÜN BİYİ

Töölör biylep catti
Dalbaktap örköçtürü
Arañ batıp arenaga
Dürküröp kol çabıldı
Adamdar karakteri
Tañ kalp kayra-kayra.
Booru oorup küldü baldar,
Oo, kanday külüştü alar!
Töölör biylep catti,
Ne ayla bar.

Alardın közünön men,
Baykadım tereñ kaygı :
Baz çöldün cantaktarın,
Bıçırata çaynagandı,
Botoyun kılıktarın,
Çegi çok ay-talaanı,
Oyloşup catti alar.
Ukpastna muzikanı.

Çatşıp ketip biri
Kurs! etip tüştü cerge.
Tsirk t oldu cık külkügö,
"Karagıla, cıgıldı töö!"
baykuştun közdöründö
adamdar çaşka aylanıp
möltüröp tögülüüdö, tögülüüdö.

Canına keldim dağı
Akırım şıbradım
Aarçıp çaşın :
"Boto köz, muñuñ emne, tura koygun,
oylo da bul kiçine tamaşa dep.
Egerde kapa bolsoñ ne kılayın,
Karabay bardıgına ketçi biylep".
Cıyrılıp büt denesi,
Turdu da buttarına
Baş iykep catti ulam
Aylanaga.

Tsirk sezilip töönün közdöründöy,
Çıday albay akırım çıgıp kettim.
Baldar anda külüp catat,
Oo, kanday külöt alar!
Kaygılıu boto közdör,
Dürküröp kol çabuular. <...>

KAPLAN

İniltiler gelir yüreğinden ansızın,
Hızla kalktı, gözlerine doldu kan.
Her taraftan kıpırdamayan demir ağ,
Elektrik gibi geçer damardan.
Acıtır, dürter onu bir his,
Demirle eşitsiz mücadeleye başlar.
Bedenine sığmayan gücünü yitirip sonunda
Gidip yatar kenardaki güneşliğe.
Çocuklar ona ekmek atar uzaktan,
Taş atar görmek için oyununu.
Kahkahayla beraber "kaplan dansına" başlar o,
Başlar bitmez demirlere kendini çarpmaya...
Avucunda olan ömrü,
Yırtmak ister bulunmuş bir ganimet gibi.
Bazen ümitle kulak verir; gözünü açar;
Ölüm geliyor mu diye büyük yolda...

DEVELERİN DANSI

Develer dans ediyordu
Sallanıyordu hörgüçleri.
Zorla sığıyordu arenaya,
Alkış koptu
İnsanların gözbebekleri
Hayret etti tekrar tekrar.
Acıyıp gülümsedi çocuklar,
Ah, nasıl gülebildi onlar!
Develer dans ediyordu,
Çareleri yoktu.

Onların gözünden ben,
Fark ettim derin hüznü,
Kuru çölin otlarını,
Gıcırdatarak çiğnediklerini,
Dişi develerin edalarını,
Sınırı yok ayın bozkırın,
Düşünüyorlardı onlar.
Duymadan müziği.

Takıldı birisi,
Güm! Edip düştü yere.
Sirk doldu kahkahaya,
"Bakın deve düştü!"
Zavallının gözlerinde
Adamlar gözyaşına döndü,
Yalabıyan dökülmekte, dökülmekte.

Yanına geldim ve
Hafifçe fisıldadım
Silerek yaşını;
"Deve gözlü, bu da ne, kalkıver,
Düşün bu küçük bir şaka diye.
Eğer üzüldüysen ne yapayım,
Bakmadan kimseye dans ediver".
Toplandı ayakları, bedeni,
Kalktı ayağa
Başını salladı
Etrafa.

Sirk sanki devenin gözleri gibi geldi,
Dayanamadım ve sonunda çıkıp gittim.
Çocuklar orada gülüyorlardı,
Ah, nasıl güler onlar!
Kederli deve gözler,
Gür alkışlar. <...>